



KAYSERİ'DE YAŞAYAN GÖÇMEN MÜZİSYENLER (SELANİK GÖÇMENLERİ)

IMMIGRANT MUSICIANS LIVING IN KAYSERİ
(IMMIGRANTS FROM THESSALONIKI)

Levent DEĞİRMENCİOĞLU¹

Öz

Kurtuluş savaşı sonrasında 24 Temmuz 1923'te İsviçre'nin Lozan şehrinde imzalanan Lozan Barış Antlaşması sürecinde, Yunanistan ile Türkiye ülkeleri arası nüfus değişimi yapılması konusunda anlaşmıştır. Bu anlaşma kapsamında, Yunanistan'da yaşayan Müslüman Türkler Türkiye'ye, Türkiye'de yaşayan Ermeni ve Rumlar da Yunanistan'a gönderilmiştir. Değişim sürecinde Türkiye'ye gelen Müslüman Türkler, 'muhacir' ya da 'göçmen' olarak isimlendirilmiştir. Yunanistan'ın farklı şehirlerinden Türkiye'ye gelen göçmenler, Türkiye'de Ermeni ve Rumların gönderilmesiyle boşalan bölgelere yerleştirilmişlerdir. İşte bu bölgelerden birisi de Kayseri olmuştur. Diğer bölgelerdeki göçmenler gibi Kayseri'ye yerleşen göçmenler de, yaşama yönelik yeniden bir düzen kurma sürecinde, maddi ve manevi açıdan çeşitli zorluklarla karşılaşmışlardır. Bazıları kendi kültür ve yaşantılarını burada devam ettirmişler, bazıları ise buldukları coğrafyanın yaşantısına adapte olmuşlardır. Kendi kültür ve yaşantısını devam ettirebilen göçmenler, kendi yaşam tarzlarını ve kültürlerinde olan bazı uygulamaları, yerleştikleri yerlerdeki insanlarla paylaşmış, bu yolla şehrin sosyal yaşantısını doğrudan etkilemiş, bazı noktalarda da değişmesine vesile olmuşlardır. Yukarıda bahsedilen etkileşimlerden birisi de müzik alanında yaşanmıştır. Yunanistan'ın Selanik şehrinde gelen ve Kayseri'ye yerleşen göçmenler, kültürlerinde var olan ve bazılarının geldikleri yerlerde meslek olarak yürüttükleri müzik icracılığını burada da devam ettirmişlerdir. Kayseri'de yaşayan Selanikli müzisyenler, nesilden nesle aktardıkları bu yaşam kültürü ile yaklaşık 90 yıldan beri Kayseri'nin sanat alanındaki temsilcileri olmuş, sosyal yaşantı içerisinde; müzik eğitimi, konser, düğün, bayram, asker uğurlama vb. faaliyetlerde görev almışlardır. Bu çalışmada, Kayseri'de yaşayan Selanikli müzisyenlerin tespit edilerek, demografik açıdan ele alınması ve müzisyenlerin Kayseri'nin sosyal yaşantısına katkılarının ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmanın ilk aşamasında Kayseri'de yaşayan Selanik göçmeni müzisyenler tespit edilmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında, tespit edilen müzisyenler ile görüşmeler yapılmış, hazırlanan yapılandırılmış sorularla müzisyenlere ait demografik bilgilere ulaşılmıştır. Araştırmanın üçüncü ve son aşamasında ulaşılan bilgiler ile Kayseri'nin günümüzdeki sosyal yaşantısı ilişkilendirilerek, göçmen müzisyenlerin Kayseri'nin sosyal yaşantısına katkıları değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kayseri, Selanik, Müzik, Selanikli Müzisyenler, Göçmenler.

Abstract

Following the 'Independence War' in the process of Lausanne Peace Treaty which has signed on 24 July 1923 in Lausanne, Switzerland Turkey and Greece have agreed population exchange between countries. Under this agreement, the Muslim Turks living in Greece were sent to Turkey, Armenians and Greeks living in Turkey were sent to Greece. Muslim Turks who came to Turkey in the process of population exchange has been named as 'immigrant'. Immigrants coming from different cities of Greece to Turkey, were placed in the regions which evacuated by sending Armenians and Greeks. Here is one of this region has been the Kayseri. The immigrants who settled in Kayseri, financially and morally faced with various challenges in the process of establishing a new order for life such as immigrants in other regions. Some of them have maintained their culture and lives here, some of them have adapted to life of the regions where they live. The immigrants who could maintain their culture and lives shared some applications in their lifestyles and cultures with people in regions where they settled in, so they have directly affected the city's social life in this way and have caused to change also at some point. One of the interactions mentioned above has appeared in the field of music. The immigrants, which came from the Thessaloniki city of Greece and settled in Kayseri, have continued livings as performers. Thessaloniki musicians living in Kayseri, had been representative of the Kayseri in arts and had taken in charge in activities in social life as concerts, weddings, festivals, soldiers escorting etc. with this living culture by transferring from generation to generation since about 90 years. This study aims to determine the immigrant Thessaloniki musicians living in Kayseri and their contributions to the social life of Kayseri. To achieve this purpose, in the first part of the study Thessaloniki musicians living in Kayseri are determined. In the second part of the study demographic information of the musicians are determined. In the third part of the study contributions of the immigrant musicians to social life of Kayseri are presented by correlating demographic information of musicians and the social life of Kayseri.

Keywords: Kayseri, Thessaloniki, Music, Thessaloniki Musicians, Immigrants.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü, eventdegoglu@hotmail.com, Orcid: 0000-0001-7162-8645

1. GİRİŞ

1.1. Kurtuluş Savaşı, Lozan Antlaşması ve Göçmenler

Yunan ordusunun İzmir'e çıkmasıyla başlayan, Türk-Yunan Savaşı'nın askeri aşaması Mustafa Kemal önderliğindeki Türk ordusunun 26 Ağustos 1922'de başladığı taarruz sonucunda Yunan ordusunun dağılmasıyla beraber İzmir'e girişi ve Mudanya Ateşkes Antlaşması ile sonuçlanmıştır. Savaşın askeri aşamasının son bulmasıyla beraber öncelikle Türkiye'den Yunanistan'a olmak kaydıyla yoğun bir göç başlamış, bu yoğun göç hareketi Yunanistan ve Türkiye arasında zorunlu nüfus mübadelesine varacak sürecin başlangıcı olmuştur (Demirtaş, 2008,3).

Ünal'ın İçduygu ve Sirkeci'den (1999) aktardığına göre, (kurtuluş savaşı sonrasında) sınırları yeniden tanımlanan bu yeni ülkede ilk büyük göç hareketi sınırlar dışında kalan Türk ve Müslüman kökenli topluluklarla bu yeni sınırlar içerisinde farklı dini ve etnik kökenlere sahip insanların yer değiştirmesiyle başlamıştır (Ünal,2008,35). Erdal, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye Cumhuriyeti'nin karşı karşıya kaldığı en kapsamlı göçün Yunanistan'dan yapıldığını ifade etmektedir (Erdal,2006,11). Öte yandan Goularas da, Cumhuriyet Dönemi'nde Türkiye'ye doğru yapılan en önemli göçlerden birisinin 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi kapsamında gerçekleştiğini ifade etmiştir (Goularas, 2012,129). Bu göçlerden belirli bir kısmı belli bir anlaşmaya dayanırken, belirli bir kısmı da adeta bir kaçış niteliği taşımaktadır (Çapa,1990,49).

Kurtuluş Savaşı sonrasında Türkiye ile Avrupalı devletler arasında süregelen savaş ortamını sona erdirmek amacıyla düzenlenmiş bir konferans sonunda, 24 Temmuz 1923'te İsviçre'nin Lozan şehrinde 'Lozan Barış Antlaşması' imzalanmış, bu kapsamda Yunanistan ile Türkiye ülkeleri arası nüfus değişimi (mübadele) yapılması konusunda anlaşmıştır. Erdal'ın Tanin'den (1922) aktardığına göre Lozan Konferansı'nda 1 Aralık 1922 tarihli oturumda sadece mübadele konusu gündeme getirilmiş, Lord Curzon'un çağrısı üzerine Nansen'in raporu dahilinde Türkiye ile Yunanistan arasında bir nüfus mübadelesi yapılması gereği ifade edilerek, mübadele antlaşması için alt komisyonların kurularak çözüm için kararların alınabileceği belirtilmiştir (Erdal,2006,40). Goularas'a göre Türkiye ile Yunanistan arasında gerçekleştirilen nüfus mübadelesi, Kurtuluş Savaşı ve Mudanya Antlaşması sonrasında, İsviçre'nin Lozan şehrinde toplanan Lozan Barış Konferansı'nda alınan kararlardan biridir. Bu karar, 30 Ocak 1923'te imzalanan "Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol" ile kesinlik kazanmıştır (Goularas, 2012,130).

30 Ocak 1923'te Lozan'da imzalanan Türk-Rum ahalî mübadelesine ilişkin sözleşmenin 25 ağustosta her iki ülke tarafından onaylanarak yürürlüğe girmesinden sonra, 19. Madde gereğince, göçmenlerin mübadelesine başlanmıştır (Çapa,1990,49). Kurtulgan'a göre, Lozan Antlaşması çerçevesinde Balkan coğrafyasından ilk ve öncelikli olarak Yunanistan ile Türkiye arasında göçler başlamış ve bu süreç zaman içerisinde tüm coğrafyaya yayılmıştır (Kurtulgan 2010,19).

1.2. Göçmenlerin Yerleştirildiği Bölgeler ve İller

Mübadele sözleşmesinin sonucu olarak İstanbul, Gökçeada ve Bozcaada'da ikamet eden Ortodoks Rumların dışında tüm Anadolu'da ve Doğu Trakya'da ikamet eden Ortodoks Rumlar Yunanistan'a, Batı Trakya dışında Yunanistan topraklarında yaşayan tüm Müslümanlar Türkiye'ye gönderilmiştir. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün verilerine göre, mübadele kararının sonucu olarak 1923 ile 1927 yılları arasında Yunanistan'dan Türkiye'ye 456.720 Müslüman gelmiş ve çoğunluğu Ekim 1923'te kurulan Mübadele İskân ve İmar Vekaleti tarafından önceden belirlenmiş olan köy ve şehirlere yerleştirilmiştir (Goularas,

2012,131). Kiracı'ya göre, Lozan'da imzalanan sözleşmeyle 1,5 milyon üzerinde Rum ve 500 bine yakın Türk karşılıklı yer değiştirmiştir (Kiracı, 2006).

İskân faaliyetlerinin sonuçlarına baktığımızda, Türkiye'de mübadil iskânının en yoğun olduğu yerlerin genel olarak eski Rum yerleşimleri olduğunu görmekteyiz. Köy iskânı açısından ele aldığımızda, mübadiller çoğunlukla mübadele öncesi ya da mübadeleyle Rumların terk ettiği boş köylere iskân edilmişlerdir. Yunanistan ve Balkanlar'dan gelen göçmenlerin malları ve iskânına ilişkin olarak çıkartılmış kanunlar doğrultusunda, 'Mübadil' olarak tanımlanan göçmenler Anadolu'dan Yunanistan'a gönderilen Rumların bıraktıkları evlere, ticarethanelere ve topraklara mesleklerine göre yerleştirilmişlerdir (Arı, 1960,4). Bu nedenle en çok mübadil iskânı Batı Anadolu ve Trakya'ya olmuştur. Diğer mübadiller ise yerli halkın yaşadığı köylere ya da kendilerinden önce iskân edilmiş olan muhacirlerin köylerine iskân edilmişlerdir (Goularas, 2012,131).

1.3. Kayseri'ye Yerleşen Göçmenler

17 Temmuz 1923 tarihli İcra Vekilleri Heyeti'nin yaptığı bu mıntıka dağılımı, gelen mübadil sayısının beklenenden fazla olması ve ulaşım koşulları, iskân bölgelerindeki emvâl-i metrûke durumu, arazi tevziâtında yaşanması muhtemel güçlükler gibi gerekçelerle vekalet tarafından yeniden düzenlenerek 10'a kadar çıkarılmış, mıntıkalarda değişiklikler de yapılabilmektedir. Vekâletin yaptığı değişikliklerle iskân mıntıkları; 1. mıntıka: Sinop, Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Gümüşhane, Amasya, Tokat, Çorum, 2. mıntıka: Edirne, Tekfurdağı, Gelibolu, Kırkkilise, Çanakkale, 3. mıntıka: Balıkesir, 4. mıntıka: İzmir, Manisa, Aydın, Menteşe, Afyon, 5. mıntıka: Bursa, 6. mıntıka: İstanbul, Çatalca, Zonguldak, 7. mıntıka: İzmit, Bolu, Bilecik, Eski şehir, Kütahya, 8. mıntıka: Antalya, Isparta, Burdur, 9. mıntıka: Konya, Niğde, **Kayseri**, Aksaray, Kır şehir ve 10. mıntıka: Adana, Mersin, Silifke, Kozan, Ayıntap, Maraş olarak belirlenmiştir (Erdal,2006,136–137).

Tablo 1: Vilayetlere göre Mübadil sayıları (Erdal,2006,273).

Bölge	Vilayet	Merkez	Toplam	Mübadil	Yüzölçümü
İç Anadolu	Ankara	107.581	404.720	1.651	25.385 km ²
	Konya	102.906	504.384	5.549	48.990 km ²
	Aksaray	71.577	127.031	3.286	10.101 km ²
	Niğde	59.149	166.056	15.702	9.965 km ²
	Eskişehir	81.759	154.332	2.567	13.335 km ²
	Çorum	60.869	247.926	1.570	11.240 km ²
	Çankırı	73.628	157.219	---	8.665 km ²
	Kayseri	99.713	251.370	7.280	13.910 km ²
	Yozgat	70.259	209.497	1.635	13.950 km ²
	Kırşehir	67.557	126.901	193	9.090 km ²
2.678.987	Sivas	56.522	329.551	7.539	26.930 km²

Goularas'ın Behar'dan (1996) aktardığı aşağıdaki tabloda da mübadillerin yerleştirildikleri iller ve mübadil sayıları ifade edilmiştir.

Tablo 2. Vilayetlere göre Mübadil sayıları (Goularas,2012,132).

İl	Mübadil Sayısı	İl	Mübadil sayısı	İl	Mübadil sayısı	İl	Mübadil sayısı
Adana	8440	Çanakkale	11638	Isparta	1175	Mersin	3330
Afyon	1045	Cebeli Bereket	2944	İstanbul	36487	Muğla	4968
Aksaray	3286	Çorum	1570	İzmir	31502	Niğde	15702
Amasya	3844	Denizli	2728	Kars	2512	Ordu	1248
Ankara	1651	Diyarbakır	484	Kastamonu	842	Samsun	22668
Antalya	4920	Edirne	49441	Kayseri	7280	Şanlıurfa	290
Artvin	46	Elazığ	2124	Kırklareli	33119	Şebinkarahisar	5879
Aydın	6630	Erzincan	116	Kırşehir	193	Sinop	1189
Balıkesir	37174	Erzurum	1095	Kocaeli	27687	Sivas	7539
Bayazıt	2856	Eskişehir	2567	Konya	5549	Tekirdağ	33728
Bilecik	4461	Gaziantep	1330	Kütahya	1881	Tokat	8218
Bitlis	3360	Giresun	623	Malatya	76	Trabzon	404
Bolu	194	Gümüşhane	811	Manisa	13829	Van	275
Burdur	448	Hakkari	310	Maraş	1143	Yozgat	1635
Bursa	34543	Hatay	1037	Mardin	200	Zonguldak	1285

Erdal ve Goularas'ın ifade ettiği tabloları incelediğimizde, Yunanistan'dan gelen göçmenlerin önemli bir bölümünün de (7280 kişi) Kayseri'ye yerleştiğini görmekteyiz. Kayseri mebusu Ahmet Hilmi Bey'e göre, buraya Siroz, Drama ve Sırçıçe'nin biraz sermaye sahibi, şehir hayatına alışkın olan ticaret ehli göçmenleri yerine; Kozana'ya bağlı köylerden getirilen çiftçi aileler iskân edilmişti (Çapa,1990,59).

Diğer bölgelerdeki göçmenler gibi Kayseri'ye yerleşen göçmenler de, göç sonrasında yaşama yönelik yeniden bir düzen kurma sürecinde, maddi ve manevi açıdan çeşitli zorluklarla karşılaşmışlardır. Bazıları kendi kültür ve yaşantılarını burada devam ettirmişler, bazıları ise buldukları coğrafyanın yaşantısına adapte olmuşlardır. Kendi kültür ve yaşantısını devam ettirebilen göçmenler, kendi yaşam tarzlarını ve kültürlerinde olan bazı uygulamaları, yerleştikleri yerlerdeki insanlarla paylaşmış, bu yolla şehrin sosyal yaşantısını doğrudan etkilemiş, bazı noktalarda da değişmesine vesile olmuşlardır. “Bu zorunlu göç ile yüz binlerce kişinin hayatı değişmiş, mübadiller bir yandan yeni vatanlarına uyum sağlamaya çalışırken diğer bir yandan da doğdukları toprakların oluşturduğu kimlik ve kültürlerini gelinen vatanda yaşatmaya çalışmışlardır” (Goularas, 2012,129)

Yeni yerleşilen yerlerde karşılaşılan ekonomik, sosyal ve kültürel şartlar, mübadillerin yeni vatanlarına uyum sağlama aşamasında olumlu ya da olumsuz etkileri de beraberinde getirmiştir. Diğer bir taraftan, iskân yerleri, mübadillerin gelenek ve göreneklerinin, kıyafet, müzik, dans, mutfak kültürlerinin, dil ve lehçelerinin, kısacası ortak hafızalarının, kültürel miraslarının ve kimliklerinin Türkiye'de yaşatılması açısından çok önem taşımıştır (Goularas, 2012, 134). Geldikleri yerde azınlık, gittikleri yerde ise muhacir olarak adlandırılan bu insanlar, geldikleri ve yerleştikleri yerlere kısa sürede uyum göstererek yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin gelişmesine katkı sağlamışlardır (Kurtulgan 2010,20).

Yunanistan'ın Selanik şehrinden Kayseri'ye gelen ve yerleşen göçmenlerden bazıları, kültürlerinde var olan ve geldikleri yerlerde meslek olarak yürüttükleri müzik icracılığını burada da devam ettirmişlerdir. Kayseri'de yaşayan Selanik'li müzisyenler, nesilden nesle aktardıkları bu yaşam kültürü ile yaklaşık 90 yıldan beri Kayseri'nin sanat alanındaki temsilcileri olmuş, sosyal yaşantı içerisindeki müzik eğitimi, konser, düğün, bayram, asker uğurlama vb. faaliyetlerde görev almışlardır. Bu araştırmada, Kayseri'de yaşayan Selanik'li müzisyenlerin tespit edilerek, demografik açıdan ele alınması ve müzisyenlerin Kayseri'nin sosyal yaşantısına katkılarının ortaya konulması amaçlanmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, betimsel nitelikte bir tarama araştırmadır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” (Karasar, 2009, 77). “Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan araştırmalara tarama (survey) araştırması denir.” (Büyüköztürk ve diğerleri, 2014,14). Kayseri’de yaşayan Selanikli müzisyenlerin tespit edilerek, demografik açıdan ele alınmasını, müzisyenlerin Kayseri’nin sosyal yaşantısına katkılarının ortaya konmasını amaçlayan bu araştırma, 3 aşamada tamamlanmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında, öncelikle literatür taraması yapılmış, kurutuluş savaşı ile başlayan göç sürecini ele alan, konuya ışık tutabilecek kaynaklara ulaşılmıştır. Sonrasında müzisyenlerle yapılacak görüşmelere ilişkin yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış nitelikteki görüşme soruları hazırlanmıştır. Araştırmanın 2. aşamasında, Selanik göçmeni müzisyenler tespit edilmiştir. Araştırma, günümüz itibarıyla hayatta olan ve aktif olarak müzik faaliyetlerinde görev alabilen müzisyenlerle sınırlı tutulmuştur. Bu kapsamda, 38 müzisyen tespit edilmiş, bazı nedenlerden (ulaşamama, sağlık sorunları, görüşmenin kabul edilmemesi vb.) dolayı bu müzisyenlerden ulaşılabilen ve görüşmeyi kabul eden 25’i ile görüşme yapılabilmektedir. Araştırmanın 3. ve son aşamasında görüşme sonucunda elde edilen veriler çözümlenerek yorumlanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma kapsamında tespit edilen Selanik göçmeni müzisyenlerin sayıları, geldikleri şehirler, yaşları, eğitim durumları ve çalgılarına ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Tespit Edilen Selanik Göçmeni Müzisyenler

Tablo 3. Tespit edilen müzisyenlere ilişkin dağılım.

TESPİT EDİLEN GÖÇMEN MÜZİSYENLER	
1. Hacı Ali SEÇİL	21. Hasan KARADENİZ
2. Kenan SEÇİL	22. Murat KARADENİZ
3. Erdem SEÇİL	23. Ramazan KARADENİZ
4. Cafer SEÇİL	24. Mustafa KARADENİZ
5. Bektaş MENGE	25. Nuh Mehmet NAİKI
6. İhsan MENGE	26. Mustafa NAİKI
7. Aytaç MENGE	27. Metin NAİKI
8. Uğur MENGE	28. Aytaç ANKARA
9. Engin MENGE	29. Mithat ANKARA
10. Ömer MENGE	30. Hüseyin SEZEN
11. Abdullah MENGE	31. Mehmet SEZEN
12. Şenol BURKAY	32. Aykut ARTUT
13. Levent BURKAY	33. Muammer ÖKAN
14. Recep BURKAY	34. Hasan ORAL
15. Günay DERİNGÖL	35. İrfan ORAL
16. Suat DERİNGÖL	36. Sedat SALTİK
17. Kadir DERİNGÖL	37. Murat YEŞİL
18. Mustafa DERİNGÖL	38. Hakan Döner
19. Tarık KARADENİZ	
20. Recep KARADENİZ	

Tablo incelendiğinde, araştırma kapsamında toplam 38 müzisyenin tespit edildiği görülmektedir. Görüşme yapılabilen her müzisyene, konu ile ilgili görüşme yapılabilecek başka

birilerinin olup olmadığı ayrıca sorulmuş, müzisyenlerin yönlendirmeleri ve söylediği isimlere göre yukarıdaki kişiler belirlenmiştir. Böylece isim olarak ulaşılamayan müzisyenlerin sayısı en asgariye indirilmiştir.

3.2. Ulaşılabilen/Ulaşılamayan Müzisyenler

Tablo 4. Ulaşılabilen müzisyenlere ilişkin dağılım.

MÜZİSYENLER	Ulaşılabilenler	Ulaşılamayanlar
1. Hacı Ali SEÇİL	X	-
2. Kenan SEÇİL	-	X
3. Erdem SEÇİL	X	-
4. Cafer SEÇİL	X	-
5. Bektaş MENGE	-	X
6. İhsan MENGE	-	X
7. Aytaç MENGE	X	-
8. Uğur MENGE	X	-
9. Engin MENGE	-	X
10. Ömer MENGE	X	-
11. Abdullah MENGE	X	-
12. Şenol BURKAY	X	-
13. Levent BURKAY	X	-
14. Recep BURKAY	X	-
15. Günay DERİNGÖL	X	-
16. Suat DERİNGÖL	X	-
17. Kadir DERİNGÖL	X	-
18. Mustafa DERİNGÖL	X	-
19. Tarık KARADENİZ	X	-
20. Recep KARADENİZ	-	X
21. Hasan KARADENİZ	-	X
22. Murat KARADENİZ	-	X
23. Ramazan KARADENİZ	-	X
24. Mustafa KARADENİZ	X	-
25. Nuh Mehmet NAİKI	-	X
26. Mustafa NAİKI	X	-
27. Metin NAİKI	-	X
28. Aytaç ANKARA	X	-
29. Mithat ANKARA	X	-
30. Hüseyin SEZEN	-	X
31. Mehmet SEZEN	-	X
32. Aykut ARTUT	X	-
33. Muammer ÖKAN	X	-
34. Hasan Oral	-	X
35. İrfan ORAL	X	-
36. Sedat SALTİK	X	-
37. Murat YEŞİL	X	-
38. Hakan Döner	X	-
TOPLAM	25	13

Tablo incelendiğinde, araştırma kapsamında tespit edilen toplamda 38 müzisyenden 25'üne ulaşılabildiği, 13'sine ise ulaşılamadığı görülmektedir. Araştırmada, ulaşılabilen 24

müziyen ile görüşme yapılmıştır. İsimleri tespit edilen bazı müziyenler, çeşitli nedenler (ulaşamama, il dışında olma, görüşmenin kabul edilmemesi, zaman azlığı vb.) göstererek görüşme yapmayı kabul etmemişlerdir. Araştırma sürecinde, sadece isimleri tespit edilen ancak herhangi bir şekilde kendileriyle irtibat kurulamayanlar da olmuştur. Bu müziyenler ‘ulaşılamayanlar’ başlığı altında değerlendirilmiştir.

3.3. Müziyenlerin Göç Ettikleri Yerleşim Yerleri

Tablo 5. Müziyenlerin göç ettikleri yerleşim yerlerine ilişkin dağılım.

MÜZİSYENLER	Asıl Memleketleri		
	Selanik		
	Yenice	Serfice	Menlik
1. Hacı Ali SEÇİL	-	-	X
2. Erdem SEÇİL	-	-	X
3. Cafer SEÇİL	-	-	X
4. Aytaç MENGE	X	-	-
5. Uğur MENGE	X	-	-
6. Ömer MENGE	X	-	-
7. Abdullah MENGE	X	-	-
8. Şenol BURKAY	X	-	-
9. Levent BURKAY	X	-	-
10. Recep BURKAY	X	-	-
11. Suat DERİNGÖL	X	-	-
12. Günay DERİNGÖL	X	-	-
13. Kadir DERİNGÖL	X	-	-
14. Mustafa DERİNGÖL	X	-	-
15. Tarık KARADENİZ	X	-	-
16. Mustafa KARADENİZ	X	-	-
17. Mustafa NAİKI	X	-	-
18. Aytaç ANKARA	-	X	-
19. Mithat ANKARA	-	X	-
20. Aykut ARTUT	-	X	-
21. Muammer ÖKAN	X	-	-
22. İrfan ORAL	X	-	-
23. Sedat SALTİK	X	-	-
24. Murat YEŞİL	X	-	-
25. Hakan Döner	X	-	-
TOPLAM	19	3	3

Tablo incelendiğinde, müziyenlerin Yunanistan’ın Selanik şehrine bağlı 3 farklı ilçeden geldikleri görülmektedir. Tabloya göre, köken olarak 19 müziyen Yenice’den, 3 müziyen Serfice’den, 3 müziyen de Menlik’ten geldiklerini ifade etmişlerdir. Günümüzde, bu yerleşim yerlerinin bazıları kaynaklarda şehir olarak ifade edilmektedir. Ancak göç zamanı (1922–25) göz önünde bulundurulduğunda bu yerleşim yerlerinin ilçe ya da kaza olarak ifade edildiği tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde ulaşılan en yaşlı müziyen olan H. Ali Seçil’in (78) ifadelerine göre, göçmen müziyenlerin bir kısmı Kayseri’ye doğrudan, bir kısmı ise İzmir üzerinden farklı gruplar halinde gelmişlerdir. Bazıları burada tanışmış, aynı bölgeden geldiklerini burada öğrenmişlerdir.

3.4. Müziyenlerin Yaşları

Tablo 6. Müzisyenlerin yaşlarına ilişkin dağılım.

MÜZİSYENLER	YAŞ
1. Hacı Ali SEÇİL	78
2. Cafer SEÇİL	65
3. Mithat ANKARA	62
4. İrfan ORAL	59
5. Günay DERİNGÖL	54
6. Suat DERİNGÖL	52
7. Şenol BURKAY	50
8. Muammer ÖKAN	48
9. Erdem SEÇİL	46
10. Mustafa NAİKI	45
11. Tarık KARADENİZ	43
12. Sedat SALTIK	39
13. Aytaç MENGE	38
14. Kadir DERİNGÖL	38
15. Levent BURKAY	37
16. Uğur MENGE	36
17. Ömer MENGE	36
18. Murat YEŞİL	36
19. Aytaç ANKARA	35
20. Mustafa KARADENİZ	33
21. Recep BURKAY	30
22. Mustafa DERİNGÖL	29
23. Abdullah MENGE	29
24. Aykut ARTUT	18
25. Hakan Döner	26

Tablo incelendiğinde, en yaşlı müzisyenin 78, en genç müzisyen ise 18 yaşında olduğu görülmektedir. Yapılan görüşmelerde vefat eden bazı müzisyenlerin isimlerine de ulaşılmış ancak bu isimler araştırmaya dahil edilmemiştir. Öte yandan, görüşmelerde 18 yaşından daha genç müzisyenler de tespit edilmiş ancak araştırmanın sınırlılıkları kapsamında değerlendirmeye alınmamıştır.

3.5. Müzisyenlerin Eğitim Durumları

Tablo 7. Müzisyenlerin eğitim durumlarına ilişkin dağılım

MÜZİSYENLER	Eğitim Durumu
--------------------	----------------------

	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite
1. Hacı Ali SEÇİL	X	-	-	-
2. Erdem SEÇİL	-	X	-	-
3. Cafer SEÇİL	X	-	-	-
4. Aytaç MENGE	X	-	-	-
5. Uğur MENGE	X	-	-	-
6. Ömer MENGE	X	-	-	-
7. Abdullah MENGE	X	-	-	-
8. Şenol BURKAY	X	-	-	-
9. Levent BURKAY	X	-	-	-
10. Recep BURKAY	X	-	-	-
11. Günay DERİNGÖL	X	-	-	-
12. Suat DERİNGÖL	X	-	-	-
13. Kadir DERİNGÖL	-	X	-	-
14. Mustafa DERİNGÖL	-	X	-	-
15. Tarık KARADENİZ	X	-	-	-
16. Mustafa KARADENİZ	-	-	X	-
17. Mustafa NAİKI	X	-	-	-
18. Aytaç ANKARA	X	-	-	-
19. Mithat ANKARA	X	-	-	-
20. Aykut ARTUT	-	X	-	-
21. Muammer ÖKAN	X	-	-	-
22. İrfan ORAL	X	-	-	-
23. Sedat SALTİK	X	-	-	-
24. Murat YEŞİL	X	-	-	-
25. Hakan Döner	-	-	X	-
TOPLAM	19	4	2	0

Tablo incelendiğinde, müzisyenlerden 19'nun ilkokul, 4'ünün ortaokul, 2'sinin ise Lise mezunu olduğu görülmektedir.² Yapılan görüşmelerde, müzisyenler çoğunlukla geçim kaygısı nedeniyle bazen kendi istekleriyle bazen de ailelerinin yönlendirmeleriyle okuldan çok çalışmayı tercih etmek zorunda kaldıklarını, bu nedenle de eğitim durumlarının düşük kaldığını ifade etmişlerdir. Müzisyenlerin çoğunluğunun ilkokuldan sonra eğitimine devam edememesi, bu nedenlere bağlanmaktadır.

3.6. Müzisyenlerin Çalgıları

Tablo 8. Müzisyenlerin çalgılarına ilişkin dağılım

² İlkokul, Ortaokul ve Liseyi bitiremeyip ayrılmak zorunda kalan müzisyenler de mezun olarak kabul edilmiştir.

MÜZİSYENLER	Çalgılar
1. Hacı Ali SEÇİL	Ud
2. Erdem SEÇİL	Ritim
3. Cafer SEÇİL	Ritim
4. Aytaç MENGE	Keman
5. Uğur MENGE	Org
6. Ömer MENGE	Ney
7. Abdullah MENGE	Ritim
8. Şenol BURKAY	Ritim
9. Levent BURKAY	Ud
10. Recep BURKAY	Ritim
11. Günay DERİNGÖL	Ritim
12. Suat DERİNGÖL	Klarnet
13. Kadir DERİNGÖL	Keman
14. Mustafa DERİNGÖL	Kanun
15. Tarık KARADENİZ	Keman
16. Mustafa KARADENİZ	Org
17. Mustafa NAİKI	Ritim
18. Aytaç ANKARA	Org
19. Mithat ANKARA	Gitar
20. Aykut ARTUT	Ritim
21. Muammer ÖKAN	Ritim
22. İrfan ORAL	Ud
23. Sedat SALTİK	Ritim
24. Murat YEŞİL	Bağlama
25. Hakan Döner	Org

Tablo incelendiğinde, müzisyenlerin ritim, ud, keman, ney, klarnet, kanun, gitar ve bağlama olmak üzere toplamda 9 farklı çalgı çaldıkları görülmektedir. Müzisyenlerin çaldıkları çalgıların sayı olarak dağılımları aşağıda farklı bir tablo ile ifade edilmiştir.

Tablo 8. Çalgı sayılarına ilişkin dağılım

ÇALGILAR	Sayısı
Ritim	10
Org	4
Ud	3
Keman	3
Ney	1
Klarnet	1
Kanun	1
Gitar	1
Bağlama	1

Tablo incelendiğinde, müzisyenler arasında 10 kişinin ritim, 4 kişinin org, 3 kişinin ud, 3 kişinin keman, 1 kişinin ney, 1 kişinin klarnet, 1 kişinin kanun, 1 kişinin gitar, 1 kişinin de bağlama çaldığı görülmektedir. Tablodaki verilere göre müzisyenlerin çoğunluğu ritim

çalmaktadır.³ Görüşmelerde bu durum müzisyenlerle tartışılmış, çoğunluğun neden ritim çaldığı konusunda sorular yöneltilmiştir. Müzisyenler, ritmin ve ritim çalgılarının müziğin temeli olduğu, bu nedenle ritim sazların çok önemli olduğu noktasında görüş bildirmişlerdir. Ayrıca, bu durumun bir getirisi olarak, kendi gelenekleri içinde müziğe başlayan herkesin doğrudan ritim çalgıları ile başladıklarını ifade etmişlerdir.

3.7. Müzisyenlerin Şehrin Sosyal Yaşamına Katkıları

Bu bölümde, görüşme yapılan müzisyenlerin Kayseri'nin sosyo-kültürel yapısı üzerindeki etkilerine yönelik tespitlere yer verilmiştir.

3.7.1. Kutlamalar

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde, en yaşlı müzisyenin Hacı Ali Seçil (78) olduğu görülmüştür. Seçil'den, mesleğe başladığı yıllardan günümüze kadar müzik yaptıkları etkinlik ve ortamlardan bahsetmesi istenmiştir. Seçil, görüşme yapılan tüm diğer müzisyenleri de dahil ederek; 60 yıldan fazla bir süredir Kayseri'deki (merkez ve ilçelere bağlı köyler dahil olmak üzere) düğün, nişan, sünnet, asker uğurlama, bağ eğlenceleri, oturmalar, yayla festivalleri vb. etkinliklerde müzisyen olarak yer aldıklarını aktarmıştır. Seçil, yukarıda bahsedilen etkinliklerin dışında düğün salonları, otel, gazino, restoran vb. mekânlarda da müzik yaptıklarını (özel günlerde veya düzenli olarak), bu vasıta ile İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerden gelen birçok ünlü sanatçıyla da çalışma fırsatı bulduklarını belirtmiştir. Görüşme yapılan diğer müzisyenlerde yer aldıkları etkinlikler ve ortamlarla ilgili benzer ifadeler kullanmışlardır.

Müzik, bir toplumun yazılı-sözlü kültürünü, değerlerini, gelenek ve göreneklerini yansıtan bir ayna gibidir kuşkusuz. Bu bağlamda, müzisyenlerin yaşadıkları coğrafyalarda, gerçekleştirdikleri etkinlikler vasıtasıyla, toplumun kutlama kültürünü, bağlı olarak değerlerini, gelenek, örf ve adetlerini yaşattıklarını, en önemlisi de sonraki nesillere aktardıklarını söylemek mümkündür. Etkinliklerin Kayseri'nin merkezi dışında, merkez ve ilçelere bağlı köylerde de gerçekleştirildiğini düşünürsek; müzisyenlerin, aynı zamanda birer kültür taşıyıcısı olarak, etki alanlarının son derece geniş olduğunu söyleyebiliriz.

3.7.2. Müzik Eğitimi

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde, müzisyenlere müzik eğitimine yönelik olarak gerçekleştirdikleri faaliyetler de sorulmuştur. Müzisyenlerin geneli, kendi içlerinde (aynı mesleği yapan bireyler olarak) icracılığın sonraki nesillere aktarılmasında usta çırak ilişkisine bağlı eğitim yönteminin hakim olduğunu ifade etmişlerdir. Eğitimin en çok etkinliklerde gerçekleştiğine vurgu yapan müzisyenler, etkinlikler dışında evlerde, mahallelerdeki toplanma alanlarında, büro vb. mekânlarda da eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir. Öte yandan, müzisyenlerden Mithat Ankara, Günay Deringöl ve Suat Deringöl açtıkları müzik evleri vasıtasıyla, ticari anlamda müzik eğitimi faaliyetleri gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Mithat Ankara, müzik evini maddi nedenler dolayısıyla kapatmak zorunda kaldığını belirtmiştir. Günay Deringöl ve Suat Deringöl'e ait müzik evlerinin halen müzik eğitimi faaliyetlerine devam ettiği öğrenilmiştir. Müzisyenlerden bazıları da, nadir de olsa ev ortamında ücretli olarak müzik eğitimi verdiklerinden bahsetmiştir.

Yukarıdaki tespitlerden yola çıkarak, müzisyenlerin icracı kimliklerinin yanında, eğitimci kimlikleriyle de Kayseri'nin sosyal yaşatışına katkı sağladıklarını, bu kapsamda; müzikli etkinlikleri, bu alandaki kültürümüzü, değerlerimizi, gelenek ve göreneklerimizi, sonraki nesillere aktaracak yeni müzisyenleri yetiştirdiklerini söyleyebiliriz. Öte yandan,

³ Araştırma kapsamında bütün vurmali çalgılar ritim başlığı altında ifade edilmiştir.

müziyenler, gerek özel (ev ortamında) gerekse de açtıkları özel müzik evlerinde verdikleri müzik eğitimi ile müziği hobi olarak ya da meslek olarak seçecek bireyler de yetiştirmektedirler. Bu noktadaki eğitim faaliyetlerinin de şehrin sosyal yaşantısı üzerinde doğrudan etkili olduğu düşünülmektedir.

3.7.3. Konserler

Kayseri’de, Erciyes Üniversitesi, Belediye Konservatuarı, MEB, Meslek Odaları, Dernekler vb. kurumlar ve yapılar bünyesinde faaliyet gösteren 10’a yakın koro bulunmaktadır. Bu korolar, Türk Halk Müziği, Klasik Türk Müziği ve Türk Sanat Müziği alanlarında, düzenli ve ücretsiz olarak gerçekleştirdikleri konser faaliyetleriyle, toplumun amatör ve profesyonel düzeydeki müzik ihtiyacını karşılamaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda, zaman zaman İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerden, alanda ismi duyulmuş önemli sanatçılar (özellikle TRT sanatçıları) konserlere davet edilmekte, sanatçıların konserler vasıtasıyla alana yönelik bilgi, görgü ve tecrübelerini doğrudan müzik severlerle (icracı, solist, dinleyici vs.) paylaşması sağlanmaktadır.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan müzisyenlerin birçoğunun, belirli dönemlerde, yukarıda bahsedilen korolarda icracı olarak görev yaptıkları tespit edilmiştir. Her hangi bir kurum/yapı altında faaliyet gösteren bir koronun devamlılığındaki en önemli unsurlardan biri; icracılardır kuşkusuz. Dolayısıyla müzisyenlerin bu noktada önemli bir açığı doldurduklarını söylemek doğru olacaktır. Öte yandan, büyük şehirlerden (özellikle TRT kurumundan) davet edilen sanatçılar, alana yönelik bilgi, görgü ve tecrübeleri ile katıldıkları konser faaliyetlerinin niteliğini artırmaktadır. Bu durum, icranın dolayısıyla da icracının da gelişimini gerekli kılmaktadır bir yönden. Kayseri’de, büyük şehirlerden sanatçı davet edilebilecek nitelikte koroların bulunması, yukarıda vurguladığımız üzere nitelikli icracıların varlığıyla mümkün olmaktadır.

4. SONUÇ

Kayseri’de yaşayan, aslen Selanik göçmeni olan müzisyenlerin tespit edilerek demografik açıdan ele alınmasını, müzisyenlerin Kayseri’nin sosyal yaşamına katkılarının tartışılmasını amaçlayan bu araştırma kapsamında;

- Kayseri’de yaşayan, yaşları 18’in üzerinde olan ve aktif olarak müzik alanındaki faaliyetlere (müzik eğitimi, icracılık (çalgı icracısı ya da solist) vb.) devam eden toplam 38 Selanik göçmeni müzisyen tespit edilmiştir.
- Yapılan görüşmeler neticesinde, bu müzisyenlerin Kayseri’ye Selanik’e bağlı Serfice, Yenice ve Menlik olmak üzere, 3 farklı şehirden geldikleri tespit edilmiştir. Bu şehirlerin mübadele döneminde ilçe ya da kaza oldukları öğrenilmiştir.
- Görüşme yapılan müzisyenlerin en genci 18, en yaşlısı 78 yaşındadır. Yaşlı olan müzisyenlerden Hacı Ali Seçil, nadir olarak icralarda yer almakta, çoğunlukla müzik alanındaki faaliyetlere yönelik organizasyon işlerini yürütmektedir. Yaşı itibariyle mübadeleye doğrudan tanıklık eden Seçil, mübadele kapsamında Selanik’ten Kayseri’ye yapılan göç hakkında birinci ağızdan bilgiler aktarmış, Selanik göçmeni müzisyenlerin Kayseri’nin sosyo-kültürel yapısına etkileri hakkında önemli bilgiler vermiştir.
- Müzisyenlerden 18’nin ilkokul, 4’ünün ortaokul, 2’sinin de lise mezunu olduğu tespit edilmiştir. Müzisyenler arasında, lisans ya da lisansüstü her hangi bir programı bitiren kimsenin olmadığı anlaşılmıştır. Müzisyenlerin, ağır yaşam koşulları nedeniyle (geçim sıkıntısı) küçük yaşlardan itibaren iş hayatına yönlendirildikleri, bu nedenle de eğitimlerine devam etme imkânı bulamadıkları

anlaşılmıştır. Müzisyenlerden 10'unun ritim, 4'ünün org, 3'nün ud, 3'nün keman, 1'inin ney, 1'inin klarnet, 1'inin kanun, 1'inin gitar, 1'inin de bağlama çaldığı tespit edilmiştir.

- Sayılara bakıldığında, müzisyenlerin en fazla oranla ritim çaldıkları tespit edilmiştir. Görüşmelerde bu durum sorulmuş, müzisyenler en çok iş alanı sağlayan çalgının fazla tercih edildiğini bu nedenle de en fazla ritim çalgıların tercih edildiğini ifade etmişlerdir. Öte yandan gelenekleri dâhilinde çocukların müziğe her zaman ritim çalgılarıyla başlatıldığını da belirtmişlerdir.

Sonuç olarak, Kayseri'ye Selanik'ten göç eden müzisyenler, yarım asırdan fazla bir süredir, Kayseri merkez, merkez ve ilçelere bağlı köylerde gerçekleştirdikleri müzik pratikleriyle, Kayseri merkezde müzik eğitimi alanında gerçekleştirdikleri faaliyetlerle Kayseri'nin sosyo-kültürel yapısını şekillendirmiş, şehirde yaşayan kutlama kültürünün, bu alandaki pratiklerinin, gelenek ve göreneklerin sonraki nesillere aktarılmasını sağlamışlardır.

KAYNAKÇA

- Arı, O. (1960) *Bulgaristanlı Göçmenlerin İntibakı*. Rekor Matbaası. Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayınları. Ankara.
- Çapa, M. (1990). *Yunanistan'dan Gelen Göçmenlerin İskânı*. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi Cilt: 2 Sayı: 5. Ankara.
- Demirtaş, B. (2008). *Lozan Mübadele Sözleşmesi'nin Etkileri Ve Sonuçları Üzerine Bir Araştırma*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı. Bursa.
- Erdal, İ. (2006). *Türkiye İle Yunanistan Arasında Mübadele Meselesi (1923-1930)*. Basılmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı. Ankara.
- Goularas Gökçe, B. (2012). *1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi Ve Günümüzde Mübadil Kimlik Ve Kültürlerinin Yaşatılması*. Bolu. Alternatif Politika Dergisi, Cilt. 4, Sayı. 2, 129-146.Bolu.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayınları. Ankara.
- Kıracı, M. (2006). *Cumhuriyet Döneminin İlk Göçü: Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı. Edirne.
- Kurtulgan, K. (2010). *Balkan Muhacirlerinin Konya Vilayetine İskânı (1923-1933)*. Basılmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Bilim Dalı. Konya.
- Ünal, S. (2008). *Sosyal Bütünleşme ve Kimlik Bağlamında Türkiye'deki Balkan Göçmenleri Üzerine Bir Değerlendirme (İzmir'den Bir Örneklem)*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. Aydın.